

మానవ దేహ తత్వం - ఇంద్రియములు

జ్ఞానేంద్రియంలు (5)		పంచేంద్రియాలు (5)		కర్మేంద్రియాలు (5)	
జ్ఞానేంద్రియంలు మనసును పరి పరి విధాల పరిగెత్తింప చేసి ఆందోళన కు గురిచేస్తాయి	1 శబ్ద	1 చెవులు	1 కాళ్ళు	కర్మేంద్రియాలు మాత్రం చెప్పినట్లు చేస్తాయి	
	2 స్పర్శ	2 చర్మం	2 చేతులు		
	3 రూప	3 కంఠు	3 చర్మం		
	4 రస	4 నాలుక	4 మూత్రం		
	5 గంధం (వాసన)	5 ముక్కు	5 మలం		
కంటి తో మనస్సు లో ఆ రూపం కనిపిస్తుంది. అలాగే శబ్దం, స్పర్శ, గంధం (వాసన)					

అంతఃర ఇంద్రియంలు

1 మనస్సు - పై ఐదు జ్ఞానేంద్రియాల ద్వారా విషయాలను గ్రహించే స్థాయిని మనసు అంటారు. ఇంద్రియాల కంటి సూక్ష్మమైనది మనసు.

2 బుద్ధి - గ్రహించిన విషయాన్ని ఇది ఫలానా అని చెప్పే స్థాయి బుద్ధి. మనసు యొక్క చపల చిత్తాన్ని {మనసు అనే బద్మాష్ ను} నియంత్రించడానికి బుద్ధి {వివేకం - మంచి చెడు విచక్షణ గ్యానం } మనసు కు అదిపతి బుద్ధి - బుద్ధికి అదిపతి ఆత్మ

3 చిత్తం - ఒక విషయాన్ని అలోచించి గుర్తుకు తెచ్చుకొనే స్థాయిని చిత్తం అంటారు

4 జ్ఞానం

5 ఆహంకారం - నేను అనే భావం అహంకారం (వాడుక భాషలో గర్వం)

1. మనస్సు, 2- బుద్ధి, 3- చిత్తం, 5- ఆహంకారం కలిపి అంతంకరణం
మనస్సు, బుద్ధి, చిత్తం, ఆహంకారం (In ENGLISH LANGUAGE ALL THESE FOUR WORDS COMBINDLY CALLED AS MIND)- దానిని నాలుగు స్థాయిల్లో విశ్లేషించబడలేదు

పంచ భూతాలు (5) (ప్రకృతి)	అరిషడ్వర్గంలు (6)
నీరు	1 కామం
గాలి	2 క్రోధం
అగ్ని	3 మోహం
భూమి	4 లోభం
ఆకాశం	5 మదం
	6 మాత్సర్యం